

אבל י"ל עפ"י דברינו הנ"ל, רק אקדים מ"ש בבית המדרש שלי על התורה סדר ואתה תצוה, וז"ל, ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלות נר תמיד (שמות כ"ז כ'), ויש לדקדק מלת ואתה בלתי מובן, דהוי למימר צו את בני ישראל ויקחו וגו'. גם למה כתיב למאור קודם להעלות נה, הלא מתחילה מדליקין ואח"כ בא המאור מהדלקה, (ועיין במפורשים מזה). וגם מאי להעלות, להדליק הוי למימה.

ונ"ל לבאר עפ"י מה דאיתא במדרש רבה סדר הנ"ל (שמו"ר ל"ז ד') ואתה הקרב אליך את אהרן וגו', הרע למשה, אמר לו הקב"ה התורה שלי היתה ונתתי לך עכ"ל. ורבים דקדקו מהיכא תיתי, מי לנו גדול ממושה איש עניו מאד אשר אורייתא קמסהיד עליה, ירע לו על גדולת אחיו. גם מאי תשובה היתה התורה שלי כו', מ"מ מקנא בגדולת אחיו.

ונ"ל לבאר לפי פשוטו, על פי מה דאיתא במדרש רבה סדר תרומה וסדר ויקרא (פרשה א' סימן ו') יש זהב כו' וכלי יקר שפתי דעת (משלי כ' ט"ו), יש זהב בנדבת המשכן דכתיב (שמות כ"ג ג') וזאת התרומה אשר תקחו מאתם כו', וכלי יקר שפתי דעת, לפי שהיתה נפשו של משה עגומה עליו, אמר הכל הביאו נדבתן למשכן ואני לא הבאתי, א"ל הקב"ה חייך דיבורך חביב עלי מכל אלו, תדע לך שמכולם לא קרא הדיבור אלא למשה, שנאמר (ויקרא א', א') ויקרא אל משה עכ"ל.

ולפי זה י"ל דוודאי נפשו של משה היה עגומה על שלא זכה להיות לו חלק במשכן, אך אמר בלבו הוא המובחר לכהונה גדולה לשרת בקודש במשכן לפניו ית', וישמח משה במתנת חלקו בזה, ומה לו עוד יותה, אמנם עכשיו כשראה שאמר לו הקב"ה ואתה הקרב אליך את אהרן וגו' לכהנו לי, ומיד הרע למשה, ולא ח"ו על גדולתו של אחיו הקפיד, רק נפשו עגומה עליו שלא זכה כלל במשכן, שכולן הביאו נדבתן והוא לא הביא, וגם לשרת בקודש לא זכה, לזה הרע לו על שחיסר מצוה כנ"ל. לזה השיב לו הקב"ה התורה שלי היתה ונתתי לך, לך דייקא, דהיינו כל דברות התורה היו על ידך וזה חביב מכולן, כנ"ל במדרש חייך דיבורך חביב עלי, והבן.

כלל דברינו, כי נפשו של משה היה עגומה שלא הביא נדבה למשכן, וריצה אותו הקב"ה בזה שהיו כל הדברות התורה על ידו כנ"ל. ועוד י"ל דנתפייס משה בזה שהציווי של שמן זית למנורה היה על ידו, דכתיב (שמות כ"ז כ') ויקחו אליך שמן זית וגו' כנ"ל, והיינו על פי דכתב הצרור המור דעיקר המשכן היה להוריד שפע ע"ש (ועיין מ"ש מזה בבית המלך (ליום הכפורים) חדר ה').

תו אקדים מ"ש הנזר הקודש דף קס"ב ע"א וע"ב, על הא דאיתא במדרש רבה סדר ויקרא פרשה ל"א, הא שנבחר שמן זית למנורה בבית המקדש יותר מכל שאר השמנים, לפי שהזית הביא אורה לעולם בימי נח, הה"ד (בראשית ח' י"א) ותבוא אליו היונה לעת ערב והנה עלה זית טרף בפיה כו'. וקשה היכא יליף מהבאת היונה עלי זית שהביא הזית אורה לעולם, דמאי אורה הוי בהאי. ואפילו אם תמצא

לומר שמכנה הבשורה בשם אורה, מ"מ מאי רבותא בזית, שאלו הביא מן אחר היה ג"כ הבשורה על ידו, וחדא מיניה נקיט. אבל הענין הוא על פי מ"ש הזוהר שבתחלת הבריאה בהיות הארץ תוהו ובוהו אז שלט כח הרע בעולם, כי לעולם כח הרע שורה במקום שממה וחורבן שאינו מוציא תולדות, ובשעת התיקון אשר היה מוכן להוציא תולדותיו מכח אל הפועל, נתבטל כח הרע ונתפשט כח הטוב בעולם, והרע נקרא חושך שהוא תוקף הדין, והטוב נקרא אור דכתיב (בראשית א' ד') וירא אלהים את האור כי טוב, בהיותו משורש אור הגנוז שהוא אור השפע העליון הבא מצד החסד המבטל כח רע תוקף הדין. וכן כיוצא בו בימות המבול מתחלה חזר העולם לתוהו ובוהו ושלט כח הרע בעולם, כי הוא שורה במקום שממה וחורבן שאינו מוציא תולדה ופרי, ובשעת התיקון שהתחיל שוב להוציא תולדה ופרי, נתבטל כח הרע ונתפשט בעולם כח הטוב הנקרא אור, זה אור שפע העליון מצד החסד. וגם מבואר בזוהר בכמה דוכתי ששמן זית הוא מצד החסד, ולפיכך עץ הזית הוציא אז כחו תחלה, להוציא תולדות העולם כדי לבטל כח הרע, ולהתפשט בעולם כח הטוב הנקרא אור, זה אור השפע העליון שהוא מצד החסד במדרגת השמן זית, וממילא בא הכתוב להגיד שבחו של זית, שהוא צמח תחלה בעולם, ונתפשט על ידו בעולם הכח הטוב הנקרא אור. וא"כ ניחא מה דאמרינן במדרש רבה הנ"ל שנבחר שמן זית למנורה בבית המקדש יותר מכל השמנים, לפי שהביא אורה לעולם בימי נח דכתיב והנה עלה זית טרף בפיה, משום דמהא ילפינן דעץ הזית הוציא כחו תחלה להוציא תולדות בעולם לפני שאר כל המינים, ובהיות העולם מיושב בתולדה ופרי מתבטל כח הרע, ומתפשט כח הטוב הנקרא אור הוא אור השפע עליון, וממילא השמן זית הביא אורה לעולם תחלה בימי נח, עכ"ל נזר הקודש הנ"ל, ע"ש באריכות ולנפשך יונעם.

מכלל דבריו שמענו הא דנבחר שמן זית בבית המקדש יותר מכל השמנים, היינו כיון שהביא אורה לעולם בימי נח והיינו אור השפע העליון כי שמן מדרגת החסד. ואם כן י"ל משום הכי הדליקו בבית המקדש בשמן דווקא, כדי לעורר אור שפע העליון להוריד השפע למטה. וכן משמע בזוהר סדר בהעלותך וז"ל תא חזי בשעתא דכהנא רבא איכוין לאדלקא בוצינן לתתא כו', כדין בוצינן עלאין נהרין ואתקטיר כלא כחדא וחדו, וחדוותא אשתכח בכולהו עלמין עכ"ל. וא"כ ממילא במה שהציווי של שמן זית למנורה נאמר ע"י משה, בזה היה יפה כחו להוריד השפע כמו ע"י המשכן.

ובדברינו הנ"ל יבואר מקראי קודש הנ"ל, והיינו כיון דלמעלה סידר כל מעשה משכן ונדבתם, ובזה נפשו של משה יהיה עגומה שהוא לא הביא כנ"ל במדרש, לזה התחיל לו הקב"ה מיד אחר צות עשיית נדבת משכן לאמר **ואתה**, והוא נמשך למעלה, ר"ל ואתה תהיה לך יותר מכולן, ובמה, **תצוה את בני ישראל**, ר"ל כל הציווי שלי תהיה על ידך, ודיבורך חביב עלי ביותר כנ"ל במדרש. ועוד אודיע לך **ויקחו אליך שמן זית**, ר"ל זאת תהיה על ידך, שתגבה מהם שמן זית, וזהו ויקחו אליך דייקא, ולמה שמן זית דווקא, לזה אמר **למאור**, היינו

הקודש הנ"ל ע"ש.

והנה גם המילה בא להחליש בו כח זוהמת הרע, כי הערלה היא שורש זוהמת הרע כנודע, וכ"כ בנזר הקודש דף ר"ל ע"ד גבי אברהם, שע"י המילה שנימול אברהם וזרעו נתפשט עליהם השגחת השי"ת, וז"ל, תוכן הענין על פי הזוהר וחכמי האמת שבתחילת הבריאה היה העולם תוהו ובוהו ע"י שורש הרע הגורם חורבן ושמומה בעולם, ושוב האיר ה' בעולם את האור כי טוב הוא שורש הטוב, זה אור התורה הנקרא טוב, ועל ידו נעקר מן העולם התוהו ובוהו, והוסר כח הערלה שהוא משורש הרע, ונתתקן הכל בטוב, ולכן אדם הראשון נולד מהול בלי ערלה, אבל משחטא נמשך ערלתו, לפי שנתגבר שוב בעולם כח הרע הנאחז בערלה, ובזה נסתלק כח קדושת השגחה העליונה מן העולם, ונמסר ביד שרים החיצונים הנאחזים בכח תוהו ובוהו, ומשום הכי היה ב' אלפים תוהו, ויותר מזה שוב לא היה העולם מתקיים בכח התוהו, אלא שפסק שוב בימי אברהם, שבימי התחילו ב' אלפים תורה שהוא טוב, ונתתקן העולם בטוב. ובזמן התגברות כח הרע בעולם מסתלק כח קדושת השגחה העליונה, והעולם מתנהג על פי מערכת המזלות והשרים חיצונים, אבל משנתבטל כח זוהמת הרע של הערלה ע"י אברהם וזרעו, נתפשט שוב השגחת השכינה בעולם, ונתפשט עליהם כח השגחת ה' לשדד עבורם כח המערכה בנסים ונפלאות חוץ לטבע, כי בזה יצאו מתחת הנהגת השרים שרי העכו"ם, ובזה נבדלו מכל עמי העכו"ם כנודע, עכ"ל נזר הקודש הנ"ל הנצרך לעניינו.

מכלל דברינו הנ"ל שמענו, כי ע"י מעשי הצדיקים מתגבר כח שורש הטוב, דהוא אור הטוב השגחת העליון, וח"ו ע"י מעשי הרשעים מתגבר כח שורש הרע להסתלק כח קדושת השגחת העליונה, והעולם מתנהג על פי מערכת המזלות והשרים החיצונים.

וזה ידוע כי המזלות הם לוחמים תמיד להרע לישראל (עיין מזה כמה פעמים ביערות דבש שהאריך בזה (דרוש ...)). ולפי זה זהו היה התחכמות אנטיכוס הרשע, לבטל מישראל השגחת קדושת העליונה מהם, ולהתגבר כח הרע על כח שורש הטוב, להתנהג על פי מערכת מזלות והשרים החיצונים, וממילא יהיו ישראל בדיוטא תחתונה ח"ו. ולזה המציא לבטל בראש מהם שבת וראש חודש ומילה, אשר שלשתן באים להתגבר כח שורש הטוב על כח הרע, ולבטל שרים החיצונים כנ"ל הכל באריכות.

ומשום הכי טמאו נמי כל השמנים, היינו דהשמן זית שהדליקו בבית המקדש ג"כ היה להתגבר אור חסד עליון דהוא שורש הטוב דהוא אור תורה ואור הגנוז, והכל אחד כנ"ל הכל כבר באריכות בשם נזר הקודש, ושניהם במדרגת חסד, ומשום הכי צמח עץ הזית בראשונה בימי נח כנ"ל באריכות, ולזה שפיר טמאו כל השמנים שלא להדליק בהן, וגם להשרות כח הרע, כי במקום טומאה שם עיקר שורש כח הרע כנודע.

שהשמן כבר היה למאור בימי נח, להוריד אור שפע העליון, משום הכי נמי היה במנוחה שמן זית **להעלות נר תמיד**, להעלות דייקא, שבזה הנר למטה יהיה עליו לנר שלמעלה, כי שמן זית הוא במדרגת החסד כנ"ל, ויתעורר האור השפע העליון שהוא ג"כ מצד החסד, כנ"ל בנזר הקודש, וכנ"ל בזוהר בשעתא דכהנא רבא איתכוין לאדלקא בוצינין לתתא כדין בוצינין עלאין נהרין וחדו וחדוותא אשתכח בכולהו עלמין כנ"ל, והיינו שנתעורר חסד העליון, וא"כ הרי גם על ידך נעשה הורדת השפע כמו ע"י משכן כנ"ל והבן.

ולפי"ז י"ל זהו היה התחכמות של אנטיכוס ימ"ש לבטל מישראל דווקא הנך שלש מצות, שבת ראש חודש ומילה. והיינו על פי מ"ש לעיל בחדר א' בבית הלזה (לשבת קודש) בשם הזוה"ק דכח הרע נתבטל בבריאת ששת ימי בראשית ע"י השבת, ומשום הכי היה נשלם הכל בשבת, כדכתיב (בראשית ב' ב') ויכל [אלהים] ביום השביעי, ומשום הכי אמרו רז"ל (שבת ק"ה:) השומר שבת ניצול משעבוד מלכיות, כי כמו בשבת ראשונה נתבטל כח הרע, כמו כן בכל שבת ושבת נתבטל שורש כח הרע ע"י שומרי שבת כהלכתן, ובזה נתבטל כח השרים החיצונים אשר אחוזים בכח שורש הרע, ומשום הכי לעתיד באלף השביעי שהוא נגד יום השבת, כתיב (ישעיה ב' י"א) ונשגב ה' לבדו, כי אז יבוטל כח הרע ושליטת השרים החיצונים לגמרי, ומשום הכי שפיר השומר שבת ניצול משעבוד מלכיות, כי אז אין שליטת שרים החיצונים ממילא אין שעבוד מלכיות, ועיין בחדר א' הנ"ל כי שם הארכתי בזה (ותקחנו משם לכאן).

וכן הלבנה מבטל שורש כח הרע, כדאיתא בגמ' ברכות פ' כיצד מברכין (מ"ג:) לאחד נראה ומזיק, לשנים נראה ואינו מזיק, לשלשה לא נראה כלל, ואמר רב אבוקה כשנים, וירח כשלשה, כלומר אור הירח מגין כלפי מזיקין כשלשה. וכתב בנזר הקודש דף ל"ג ע"א, הטעם מבואר בזוהר ובחכמי האמת, לפי שכל האור הוא בכי טוב וממותק בחסד, והוא מחליש כח המזיקין הנאחזים בשורש הרע של החושך שהוא מסטרא דדינא קשיא, ולפיכך לעולם בזמן מילוי הלבנה מדרגת החסד והטוב מתגבר בעולם, כי אז אור הלבנה שהוא בכי טוב מתגבר על מדרגת החושך, אבל בזמן חסרון הלבנה שאורה מתמעט והולך, מדרגת הרע ותוקף הדינים מתגברים בעולם, כי אז אדרבה מדרגת החושך מתגבר על אור הלבנה להחליש כחה, ולא עוד, אלא שבאותו הפרק מדרגת החושך מטיל פגם בלבנה מזוהמת הרע, בהיותה עמו בזמן ממשלתו. ולכן בכל ראש חודש הקריבו שעיר הנאחז ג"כ בתוקף הדינים, להיות כח הרע נמשך אחריו ומזה פורש מן הלבנה, ועל ידי זה היא מתחדשת ומטהרת מזוהמתה שוב ולהתדבק שוב בטוב, וכדאיתא בזוהר נח ובזוהר פקודי ובשאר כמה דוכתי, ונודע כי עיקר הפגם בא מעון ישראל המגביר כח הרע של החושך, ולפיכך מאז בראש חודש הקריבו לטהר הלבנה מפגם החושך, עכ"ל הנזר

ויעין בזרע ברך ראשון סדר תצוה שכתב ג"כ והיה ה' לך לאור עולם קאי על אור הגנוז שנתעטף בו, ע"ש לענינו).

כלל הדבר אחינו בני ישראל, העיקר לעשות מצות ומעשים טובים ולשמור תורת ה' ב"ה, ובה אנו מתגברים כח שורש הטוב, ונזכה להיות עלינו קדושת השגחת העליונה, ויעשה עמנו נפלאות כימי קדם. על כן אחינו בני ישראל, בימים האלה שימו נגד עיניכם גדולת ית' שמו, אשר בכל ממשלו, ולזכור הנס שעשה ה' ב"ה עמנו בימים האלה, ולשבחו ולהללו ברב שמחה וגיל, בשמחה של מצוה, אבל לא בשמחה של הוללת ושחוק בעו"ה. ואדרבה ראוי להתעורר ולבקש מה' מתי יהיה קץ הפלאות, ויעלה ירושלים על ראש שמחתו, התקצר יד ה' מהושיע, הלא הוא רב אונים ואמץ כח. אבל בעונינו הרבים גרמו אנחנו כל עכבות משיחא זה זמן הארוך. והנה מחמת הנר של בית המקדש נזכה לנר של משיח כנ"ל, ובימים הללו אנו עושים הדלקת נרות זכר למנוחה של מקדש, ראוי לעשותה בשמחה ובטוב לב, לשם מצוה כהלכתה ולשם ה' ב"ה, ואז יקום (תהלים קל"ב י"ז) אצמיח קרן לדוד עבדי ערכתי נר למשיחי, במהרה בימינו אמן.

איתא במדרש חזית הדודאים נתנו ריח (שה"ש ז' י"ד) זה ראובן שהציל את יוסף, ועל פתחינו כל מגדים זה נר חנוכה עכ"ל. והוא תמוה.

ומקודם אבאר נמי הנהו תרי מימרא דר' תנחום במס' שבת דף כ"א (ע"ב) ולהמשיך ולחבר אהדדי. וז"ל שם, **אמר ר' תנחום מאי דכתיב** (בראשית ל"ז כ"ד) **והבור ריק אין בו מים, מים אין בו, אבל נחשים ועקרבים יש בו.** ואמר ר' תנחום, **נר חנוכה שהניח למעלה מעשרים אמה, פסולה כסוכה וכמבוי, ע"ש.**

ואגב אציג פה עמדי עוד מדרש תמוה השייך לזה הענין, והוא במדרש תנחומא (נשא ס"י כ"ט), **ביום השמיני נשיא לבני מנשה** (במדבר ז' נ"ד), **ילמדנו רבינו, שמן שנותר מליל ראשון דחנוכה מהו להדליק בו ליל שני,** עכ"ל. והוא תמוה, למה דווקא על הא קרא קבע שאלה זו.

ונ"ל לבאר עפ"י מה שהקשה הבית יוסף (בא"ח ס' תע"ד) למה עושין שמונה ימי חנוכה, והא הנס לא היה רק שבעה ימים. ותירץ שני תירוצים, אחד, דאף יום ראשון ראו שלא נדלק חלק שמיני. ותירוצו שני, דהיו מחלקין לכתחלה לשמונה חלקים, ואם כן אף ביום הראשון היה הנס, שחלק שמיני השלים כל היום כולו ע"ש. ואם כן ממילא לתירוצו ראשון הנ"ל הרי אותו הפעם היה מדליק כל יום ממה שכבר הותר מהדלקה ראשונה, ואם כן ממילא גם בימי חנוכה מותר לעשות כן להדליק מנותר שמן ביום ראשון גם ביום שני. אבל לתירוצו שני שלכתחלה היו חולקים לשמונה חלקים, ובכל יום הדליקו חלק

אבל הקב"ה הפר עצתו, ואדרבה עשה נס בשמן זית כדי להדליק בו שמונה ימים, ולהתגבר שורש הטוב על כח הרע, ובמדרגת חסד דלמטה יתעורר אור שפע חסד עליון כנ"ל. ומשום הכי שפיר אנו עושין זכר לנס בהדלקת הנרות, כי זה מורה על כולו, כי הנר רמז לאור העליון שורש הטוב, אשר בזה הופר עצת הרשע להתנהג העולם על פי מערכת המזלות והשרים החיצונים, אבל באמת התגבר השורש הטוב, ונשארו תחת קדושת השגחת העליונה, ועשה עמנו נסים חוץ לטבע כנ"ל, ושפיר איכא זכר לכל הניסים ע"י הדלקת הנרות בחנוכה, והבן.

ובזה יובן נמי מדרש אחד הובא בספר זרע ברך ראשון סדר בהעלותך, דמשום הכי היה במנוחה של משה שבעה נרות, לפי שלא נמסר בידם רק שבעה אומות, אבל שלמה היה משבעים נרות, כי שבעים אומות נמסרו בידם עכ"ל. ומדקדק שם הזרע ברך למה רמז כל זאת במנוחה, ומאי שייכות יש לשליטת ישראל באומות במעשה המנוחה ע"ש. אבל לדברינו מבואר היטב, כי עיקר שליטת האומות הוא מחמת השרים החיצונים הנאחזים בכח שרש הרע כנ"ל, אבל בהתגברות כח שורש הטוב אז הוא השגחת העליונה עלינו, ואנחנו נושענו עפ"י נסים ונפלאו חוץ לטבע כנ"ל, ומנוחה היה התגברות שורש הטוב, דהוא אור העליון מכח הדלקת שמן זית דהוא ג"כ במדרגת חסד כנ"ל, ובהו נתעורר האור עליון כנ"ל בזוהר בשעתא דאדליק בוצינן לתתא בוצינן דלעילא נהרין וכולו חדו וחדוותא משתכחין בכל עלמין, וא"כ שפיר יש מפלה בזה לאומות אשר הם תחת השרים החיצונים הנאחזים בכח הרע, ובהתגברות כח שורש הטוב יתבטל כח הרע כנ"ל באריכות, ושפיר יש רמז במנוחה על מפלת האומות העולם והבן.

ובאלה הדברים נשים פנינו אל מאמר הניצב פתח שעה, די ש לדקדק מאי מידה כנגד מידה היא זו באור של בית המקדש לנר של משיח, ולאור קב"ה בכבודו ובעצמו. גם למה בעולם הזה זקוקים לאור בית המקדש, למה לא היה ג"כ אור של ה' ב"ה כמו לעתיד.

אבל לדברינו הנ"ל דשורש טוב הוא אור הגנוז, אור שפע וחסד עליון, וממילא לא יוכל להיות בעולם הזה, כי אור בהיר הוא אשר ה' ב"ה גנוז לעתיד לבוא כנ"ל, ובאותו אור התעטף בו כשלמה, והבהיק זיו הדרו מן העולם עד סופו כנ"ל, רק שגנוז לעתיד לבוא כדאיתא במדרש רבה בראשית. והנה ע"י נרות בית המקדש נאצל שפעת אור חסד העליון כנ"ל באריכות, ונתגבר כח שורש הטוב. וכבר נזכר לעיל בהתגבר שורש הטוב יש מפלה לאומות העולם, אשר הם תחת שרים החיצונים הנאחזים בכח שורש הרע כנ"ל. ולפ"ז שפיר אמר **בעולם הזה אתם זקוקים לאור בית המקדש**, בעולם הזה דייקא, דאור העליון גנוז הוא לעולם הבא, אך **בזכות נר זה**, דהיינו הזכות היה שהתגברו שורש טוב כנ"ל, **יזכו לנר משיח**, ויהיה מפלה לאומות העולם, ועוד יזכו **לעולם הבא שאני עושה לכם אורה**, היינו ע"י אור הגנוז אשר נתעטף בו כשלמה, ושפיר והיה ה' לך לאור עולם, והבן